

Artikkel om COLA-Prosjektet.

Publisert i Tribune nr.15, Høst 2004.

Annette Myre Jørgensen

Romansk Institutt,

Spansk Språk og latinamerikastudier.

e-post: annette.myre@roman.uib.no

COLA-prosjektet: En korpusbasert undersøkelse av spansk tenåringsspråk.

1. COLA-prosjektet

COLA-prosjektet (Corpus de Lenguaje Adolescente) (www.colam.tk) er et samarbeid mellom Romansk og Engelsk Institutt. COLA-korpuset er en oppfølger av The Bergen Corpus of London Teenage Language (COLT) <http://www.hd.uib.no/colt/>) finansiert av NFR og Nordisk Råd. COLA og COLT-prosjektene er begge lagt til Avdeling for Kultur Språk og Informasjonsteknologi, Aksis, ved Universitetet i Bergen (se: www.aksis.uib.no).

COLA-korpuset, i likhet med COLT-korpuset, bygges opp med den samme metoden som British National Corpus (se Crowdy 1991). Innspillingene i COLA korpuset baserer seg på COLT innspillingene som er gjort av og med ungdommer mellom 13 og 18 år, i uformelle sammenheng. Rekruttene har hatt minidisker på seg (SONY, NZ-10) og har spilt inn samtaler med sine jevnaldrende kamerater uten voksen medvirking. Ungdommene deles, i følge sosiologiske kriterier i: høyere, middel og lavere klasser. Samtalene er så transkribert ved hjelp av programmet Transcriber. De allerede innspilte samtaler er i ferd med å transkriberes, og det transkriberte materialet sendes kontinuerlig videre til HIT-senteret i Bergen (Aksis), der det gjøres tilgjengelig for forskere via internett, som, for eksempel, Norforsk andre internasjonale nettverk. COLA-prosjektet består av tre delkorpus som består av ungdomssamtaler tatt opp i Madrid (COLAm), Buenos Aires (COLAb) og Santiago de Chile (COLAs).

COLA-materialet, som er tenkt ferdigstillet våren 2004, utgjør, sammen med det allerede ferdige COLT-prosjektet, en forutsetning for kontrastiv forskning mellom engelsk og spansk ungdomsspråk. COLA-prosjektet har i to omganger blitt finansiert av Det historisk-filosofiske fakultet ved UiB. Dette har gjort innspillingene av samtaler mellom ungdommer i høy- og mellom og lavstatusskoler i Madrid og Buenos Aires mulig.

2. Målsetning

COLA-prosjektets hovedmål er å analysere det spanske ungdomsspråket som inngår i COLA-materialet. Derneft vil vi sammenligne forskjellige varianter av spansk ungdomsspråk med engelske og norske varianter, med følgende sekundære mål:

- Undersøke strukturelle og pragmatiske fellestrekk ved ungdomsspråket
- Undersøke engelskens innflytelse på spansk ungdomsspråk og omvendt
- Undersøke forskjeller mellom jenter og gutters talemåter
- Undersøke kodeskifting avhengig av samtalepartner
- Undersøke sosiolektale forskjeller

Vi kommer særlig til å ta for oss typiske trekk i ungdomsspråket, i samsvar med det som er kommet frem i engelsk ungdomsspråk (Stenström et al 2002):

A) Pragmatiske trekk:

- Pragmatiske markører: o sea, sabes, -tio/-a
- Slang: finde, tronco, molar, mazo
- Intensifikatorer: puto,
- Banneord: joder, hostia
- Konnektorer: y, o, pero

B) Syntaktiske trekk:

- Konjunksjoner og koordinasjon
- Ordfølgen
- Særegen bruk av konjunktiv
- 'Dårlig grammatikk'

Det finnes allerede et utbredt forskningsmiljø på ungdomsspråk ved Universitetet i Bergen, takket være tilgangen til COLT- og UNO- materialet (Språkkontakt og ungdomsspråk i Norden). Forhåpentligvis vil COLA-prosjektet utgjøre et viktig bidrag til utdannelsen av unge forskere i språkvitenskap.

3. Bakgrunn

Interessen for ungdomsspråk har økt betydelig i løpet av det siste tiåret, ikke minst takket være tilgangen til søkbare korpus, hvor The Bergen Corpus of London Teenage Language (COLT) har vært pioner innen det engelske språkområdet, og i sin tur har vært modell for Corpus de Lenguaje Adolescente (COLA).

Hvorfor forske på ungdomsspråk? Ungdomsspråket er spontant og kreativt, noe som gjør det interessant med hensyn til de forandringene som spontaniteten og kreativiteten medfører, i tillegg til dets innflytelse på voksenspråket, som fremheves av Zimmermann (2002: 138). Han påpeker også at det uten tvil er ungdomsgruppen som har hatt og har størst påvirkning på utviklingen av standardspråket. Det er viktig å studere ungdommens spesielle ordforråd og samtalestil nok for å forstå ungdomskulturen, som får en stadig større betydning i dagens

samfunn, hvilket bl.a. vises fordi stadig flere voksne bruker ungdomsspråk for å virke yngre. (2002: 144).

Ettersom den stadig mer omfattende globaliseringen nødvendigvis må påvirke framfor alt de unges språk, og i etterkant de eldre, er det høyst interessant å kartlegge denne gjensidige innflytelsen av språk. Kontrastive studier av spansk/engelsk ungdomsspråk blir derfor interessante, særlig med tanke på Latin-Amerika og USA. Ungdomsspråk fra Latin-Amerika (Buenos Aires, Santiago de Chile) inngår selvfølgelig i COLA korpuset. Engelskens påvirkning ungdomsspråket i andre land, særlig på storbyungdommenes språk, har lenge vært tydelig og er rikelig dokumentert og kommentert, og dette gjelder også for spansk (Lorenzo, 1996: Rodriguez, 2002). Nå viser det seg også at spanske ord begynner å få utbredelse i norsken på grunn av det spanske språkets stadig økende omfang som verdensspråk. Det man spesielt legger merke til, både i engelsk og spansk ungdomsspråk, i tillegg til slangen, er den hyppige bruken av pragmatiske partikler, tabuord og spesielle og særegne intensifikatorer.

Så vidt vi vet, har det ikke vært gjort kontrastive studier av ungdomsspråk, en mangel COLA-prosjektet vil forsøke å bøte på, fordi vi mener å kunne bidra til vitenskapelig fornyelse og kunnskap på et område som er relevant for samfunnet. I denne sammenheng er det betimelig å påpeke at begge språkene i COLA og COLT er to verdensspråk, med gjensidig innflytelse på hverandre og på andre språk, samtidig som dette er upløyet mark: "Less attention has been given, however, to the lexical borrowings brought into the English stock by contact with the Spanish language and culture". (Rodríguez 2001: 84).

Behovet for kontrastiv forskning betones av Catalá Torres (2002: 133) som understreker at forekomsten av utenlandske ord i spansk blir stadig mer hyppig, og at engelsk gir opphav til ord og uttrykk som tilpasses til den spanske syntaksen og denne igjen kan sammenlignes med den tilpasning til engelsk som finner sted i de nordiske språkene. (se f. eks: Kotsinas 2002: 55). Vigara Tauste (2002), som har studert den spesielle varianten som tales av 'los pijos', dvs de rike overklasseungdommene, og konstaterer at der er en tidstypisk tendens å erstatte spanske ord og uttrykk med engelske.

COLA-prosjektet har vært gjenstand for interesse når det har vært presentert på internasjonale konferenser som ICAME (International Computer Archive of Modern and Medieval English) i Göteborg, mai 2002, EDICE (Estudios del Discurso de Cortesía en Español) i Stockholm, september 2002, på en internasjonal konferanse om Análisis del Discurso: Lengua, cultura, valores, ved Universitetet i Navarra, november 2002. Preliminære forskningsresultat er lagt frem på ICAME-konferansen på Guernsey, april 2003 og er også blitt diskutert på et internasjonalt symposium om Pragmatic markers in Contrast i Bryssel, mai 2003. De innlegg som er presentert ved ICAME 2003 og symposiet i Bryssel kommer til å publiseres i de respektive konferanserapportene.

COLA-prosjektet har vært diskutert med spanske kolleger ved et besøk hos Val.Es.Co-gruppen ved Universitetet i Valencia, et besøk som kommer til å resultere i et offisielt samarbeid mellom Romansk Institutt ved Universitetet i Bergen og Departamento de Lingüística General ved Universitetet i Valencia.

4. Tidligere forskning

Med tanke på forskning på britiske ungdommers språk kan vi nevne: Cheshire's studie (1982) av ungdomsspråket i Reading (1982), Kerswill's og Kerswill & Williams undersøkelser av ungdomsspråket i Milton Keynes (1996, 1997) og den forskning på ungdomsspråket i London, som er et resultat av COLT-prosjektet og forklares i Trends in Teenage Talk (Stenström et al 2002). Amerikansk ungdomsspråk er beskrevet i Labov's klassiske undersøkelse (1972) av 'the black English vernacular, Eckert's publikasjoner om 'jocks and burnouts' (t ex 1989, 2000) og Romaine & Lange's artikkel (1991) om den typiska bruken av like blandt amerikanske tenåringer. Generelle aspekter av spansk talespråk presenteres i Antonio Briz bok El español coloquial en la conversación (1988), som bygger på det talespråkskorpus som er innsamlet i Valencia-området av Val.Es.Co-gruppen ved Universitetet i Valencia.

Typiske trekk i spansk ungdomsspråk diskuteres i samlingsvolumet El lenguaje de los jóvenes (Rodríguez ed. 2002), som kom til som et resultat av det Internasjonale ungdomsåret 1985. I forordet til boken betones mangelen på studier i ungdomsspråk sterkt - til forskjell fra studier som beskriver ungdommenes sosiale, psykologiske og etiske aspekter-. Blant de relativt få studier som er gjort i de for prosjektet aktuelle latin-amerikanske land kan nevnes Giachetti de Caldani (1986; Argentina), Sáez (1993; Chile) og Rodríguez (1977; Costa Rica).

5. Teori og metode

I dette avsnittet redegjør vi kort for: a) den korpusbaserte forskningsmetoden, b) den kontrastive analyse og c) det pragmatiske rammeverk som brukes i COLA-prosjektet.

COLACON-prosjektets metode er å analyserer språklige fenomen med utgangspunkt i en datasamling, et korpus. Målsetningen er å vinne kunnskap om konkrete bruk av språket (parole/performance), i dette tilfelle ungdomsspråk, ved hjelp av empirisk materiale. I denne prosessen er det ikke mulig å skille skarpt mellom induktiv og deduktiv metode; observasjoner baseres på en induktiv metode, men man må også forbeholde seg en deduktiv analyse av selve dataene og i behandlingen av diverse observasjoner og funn. Ved hjelp av analysen av dataene i korpuset, vil man komme frem til sluttsatser (López Morales 1994: 8). Dette betyr at man gradvis ut fra en analyse av materialet danner seg begreper til å analysere det samme materialet. I så måte kan vi si at teori og data utfyller hverandre. (Grounded Theory).

Konklusjonene vil være en tendens, et mønster i relasjon til de data vi er i besittelse av, snarere enn en lov eller ubøyelig norm med allmengyldighet overfor språket i sin helhet. (Givón 1984: 22, Jørgensen 2002: 37). Karakteristisk for korpusbasert forskning er at den er:

- empirisk og analyserer mønster i naturlig tekst.
- den benytter seg av en stor samling naturlige tekster som er samlet etter gitte kriterier
- analysen som er både automatisk og interaktiv er for en stor del utført med hjelp av datamaskiner

- benytter seg av både kvantitativ og kvalitativ analyse

Den kontrastive språkvitenskapen søker å undersøke egenskapene i et språk ved å sammenligne dette med et eller flere andre språk som det skiller seg fra med ett eller flere mer eller mindre fremtredende trekk. Hittil har den kontrastive forskningen fortrinnsvis vært brukt i språkinnlæring for å påvise forskjeller mellom talespråk og skrift, eller lingvistiske syntaktiske strukturer i skrift. Det er bedrevet ytterst lite kontrastiv forskning når det gjelder muntlig språk. Med kontrastiv analyse oppfattes følgende:

"Den kontrastiva språkvetenskapen placerar sig på ett mera allmänt plan. Den har som primär uppgift att undersöka egenskaper i ett språk genom at jämföra detta med ett eller flera andra språk fra vilka det skiljer sig mer eller mindre markant beträffande de egenskaper som undersökningen viser." (Eriksson 1997:10)

COLA-prosjektet akter å se på egenskapene i spansk tenåringsspråk ved å sammenligne det med engelsk og norsk tenåringsspråk. Et problem vi må ta høyde for når det gjelder kontrastiv analyse av ungdomsspråk er at ungdomsspråk er under stadige forandringer, slik at det må ikke være for stort tidsmellomrom mellom det materialet vi sammenligner. Et annet problem som kan oppstå i kontrastiv sociolingvistikk er, for eksempel, at det kan by på vanskeligheter å sammenligne sosiale lag i Latin-Amerika og Norge.

I COLA-prosjektet, som analyserer muntlig kommunikasjon, inngår pragmatikk som et naturlig teoretisk rammeverk. Pragmatikk er studier av språket i bruk, language beyond the sentence, det vil si studier av en ytring i en kontekst og tolkningen av denne i et funksjonelt perspektiv. Vi holder oss imidlertid ikke bare til et teoretisk rammeverk; COLA-prosjektets pragmatiske teoretiske rammeverket spenner over to; den britiske Birmingham skolens Discourse Analysis, der man anvender en på forhånd utarbeidet analysemodell (Sinclair & Coulthard 1975; Stenström 1994), så vel som den amerikanske skolens Conversation Analysis (Sacks et al 1972), som er rent empirisk (se Levinson 1983).

Bibliografiliste:

- Briz, A. (1988): El español coloquial en la conversación. Madrid, Arco Libro.
- Catalá Torres, N. (2002): "Consideraciones acerca de la pobreza expresiva de los jóvenes." en Rodríguez, F.: El lenguaje de los jóvenes, Madrid, Ariel
- Cheshire, J. (1982): Variation in an English Dialect. Cambridge: CUP.
- Crowdy, S. (1991) Spoken Corpus Design and Transcription. Unpublished manuscript.
- Drange, E. (1998) with U-B, Kotsinas and Stenström, A. B., Ungdom, språk og identitet. Nord 2000:26.
- Eckert, P. (1989): Jocks and burnouts : social categories and identity in the high school. New York, Teachers College Press
- Eriksson, O. (1997): Språk i kontrast : en jämförande studie av svensk och fransk meningsstruktur, Göteborg, Akademiförlaget
- Giachetti de Caldani, M. (1986): "El habla coloquial de Buenos Aires, la jerga de los adolescentes secundarios." C. E. Quiroga, SEDA Ed., Actas del II Congreso Nacional de Lingüística. Universidad Nacional de San Juan, p. 181-218
- Givón, T. (1984): Syntax, Vol I, Amsterdam, John Benjamin's Publishing Company
- Jørgensen, A: 1997: Tesis inédita. Universidad de Bergen
- Jørgensen, J. N. (2002): De unges språk, København, Akademisk.
- Kerswill, P. & Williams, A. (1997): Investigating social and linguistic identity in three British schools. In U-B. Kotsinas, A-M. Karlsson, and A-B. Stenström (eds). Ungdomsspråk i Norden. Stockholm: MINS, 159-176
- Kotsinas, U. B. (2002): with Drange, E. and Stenström, A. B., Ungdom, språk og identitet. Nord 2000:26.
- Labov, W. (1972): Language in the inner city: studies in the Black English vernacular. Philadelphia: University of Philadelphia Press
- Levinson, S. (1983): Pragmatics. Cambridge. Cambridge University Press.
- López Morales, H.: (1994) Métodos de investigación lingüística, Biblioteca Filológica, ediciones Colegio de España, Salamanca
- Lorenzo, E.: (1978) Los anglicismos en el español. MADrid. Gredos.
- Sáez, L. (1993): "Léxico juvenil de las drogas en Chile." Literatura y Lingüística no 6, p.:223-252
- Rodríguez, E.: (1977): El lenguaje hampesco. Tesis Inédita. Costa Rica.
- Romain, S. & D. Lange, (1991): "The use of like as a marker of reported speech and thought: a case of grammaticalization in progress". American Speech 66: 227-229.
- Sacks, H., Schegloff, E. & G. Jefferson. 1974. "A simplest systematics for the organisation of turn-taking for conversation". Language 50 (4), 696-735.
- Coulthard, R. M. (1975); Towards an analysis of discourse : the English used by teachers and pupils. London, Oxford University Press
- Stenström 1994
- Stenström, A. B., (1998) with U-B, Kotsinas and E.M. Drange (eds). Ungdom, språk og identitet. Nord 1999.

Vigara Tauste, A. M., (2002): "Cultura y estilo de los "niños bien": radiografía del lenguaje pijo." en: Rodríguez, F. (2002): El lenguaje de los jóvenes, Barcelona, Ariel

Zimmermann, K. (2002): La variedad juvenil y la interacción verbal entre jóvenes." en: Rodríguez, F. (2002): El lenguaje de los jóvenes, Barcelona, Ariel

Stenström, A. B.: (1997) An Introduction to Spoken Interaction. London: Longman.

Stenström, A. B.: (1997a) Tags in Teenage Talk. In U. Fries et al (eds). From Ælfric to the New York Times. Studies in English Corpus Linguistics. Amsterdam: Rodopi, 139-148.

Stenström, A. B.: (1997b) From sentence to discourse: cos(because) in teenage talk. In A. Jucker & Y. Ziv (eds). Discourse markers. Amsterdam: Benjamins, 127-146.

Stenström, A. B.: (1998) Corpora and youth language. In P. Pietilä (ed). Language Teaching and Linguistic Research. AFinLA Year book 57, 105-116.

Stenström, A. B.: (1998) It's enough funny man. Intensifiers in Teenage Talk. In J. Kirk (ed). Corpora Galore. Analyses and Techniques in Describing English. Amsterdam: Rodopi.

Stenström, A. B.: (1998): The construction of identity in London teenage talk. In J. Androutsopoulos and G. Georgakopoulou (eds). Discourse constructions of youth identities. Amsterdam: Benjamins.

Stenström, A. B.: (1998) with G. Andersen & K. Hasund. Trends in Teenage Talk: Corpus compilation. analysis and research. Amsterdam. Benjamins.

Stenström, A. B.: (2000) From slang to slanguage: a description based on teenage talk. In T. Kis (ed). Mi a szleng?. Debrecen: Kossuth Lajos University Press.

Stenström, A. B.: (2000) with U-B. Kotsinas and E.M. Drange (eds). Ungdommers språkmøter. Nord 2000: 26.

Stenström, A. B.: (2001) Teenage talk: Chatting about boys and discussing taboo habits. In R. Horowitz (ed). Developing understanding of the world through talk and text. The University of San Antonio, Texas.

Stenström, A. B.: (2002) with E. Drange og U-B Kotsinas. Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden. Kristiansand: Høyskoleforlaget.